

Ljuba Mrověcová

Чешский язык для русскоговорящих

Čeština pro rusky mluvící

mp3

аудиозапись
с фонетическими
упражнениями, текстами,
диалогами и фразами

Получите знания чешского
языка на уровне A2 Общего
Европейского Стандарта
владения иностранным
языком

грамматика
диалоги
словарный запас
упражнения

C P R E S S

Ljuba Mrověcová

Чешский язык для русскоговорящих

Čeština pro rusky mluvící

Computer Press
Brno
2011

Чешский язык для русскоговорящих

Čeština pro rusky mluvící

LJUBA MROVĚCOVÁ

Computer Press, a.s., 2011. Dotisk prvního vydání.

Odborná korektura: Julija Mamonova

Jazyková korektura: Sabina Konečná

Ilustrace: Věra Foltýnová

Sazba: Jiří Kaláček

Vnitřní úprava: Jiří Kaláček

Obálka: Martin Sodomka

Odpovědná redaktorka: Eva Mrázková

Komentář na zadní straně obálky: Eva Mrázková

Technická spolupráce: Irena Rozvoralová

Technický redaktor: Martin Vlach

Produkce: Petr Baláš

CD nahráno: Studio 22

Editace zvuku: Slávomír Paravičiny

Režie zvuku: Slávomír Paravičiny

České hlasy: Andrea Buršová, Eva Vrbková, Iva Šípová, Ilja Kreslík, Ivo Sedláček a Slavomír Paravičiny

Ruský hlas: Julija Mamonova

Computer Press, a. s.,

Holandská 3 639 00 Brno

Objednávky knih:

<http://knihy.cpress.cz>

distribuce@cpress.cz

tel.: **800 555 513**

ISBN 978-80-251-1992-1

Prodejní kód: KEJ148

Vydalo nakladatelství Computer Press, a. s., jako svou 3333. publikaci.

© Computer Press, a.s. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

OBSAH

СОДЕРЖАНИЕ

ÚVOD

ВВЕДЕНИЕ

Co je dobré vědět o češtině, než se jí začnete učit?

Что нужно знать о чешском языке прежде чем начать его изучать?V

LEKCE 1

УРОК 1

Vyslovujeme česká písmena, slabiky, slova a věty ...

Произносим чешские буквы, слоги, слова и предложения1

LEKCE 2

УРОК 2

Jak se Češi zdraví, představují, oslovují.

Как чехи здороваются, представляются, обращаются друг к другу.19

LEKCE 3

УРОК 3

Co říct o sobě? Jak napsat resumé?

Что сказать о себе? Как написать резюме?47

LEKCE 4

УРОК 4

Potřebuji informace: Kde je? Jak se dostanu k ..., do ...? Kolik stojí?

Мне нужна информация: Где находится ...?

Как мне добраться до ...? Сколько стоит?.....71

LEKCE 5

УРОК 5

Rychlá občerstvení, fastfood

Закусочные, фаст-фуд97

LEKCE 6

УРОК 6

V bance, U bankomatu, Na poště, U telefonu

В банке, У банкомата, На почте, У телефона121

LEKCE 7

УРОК 7

Procházka českými městy

Прогулка по чешским городам 141

LEKCE 8

УРОК 8

V restauraci, v kavárně

В ресторане, в кафе 161

LEKCE 9

УРОК 9

Nákupy, zboží

Покупки, товары 183

LEKCE 10

УРОК 10

Češi na první pohled. V čem se lišíme?

Чехи на первый взгляд. Чем мы отличаемся друг от друга? 203

KLÍČ

Ключ 219

ČESKO-RUSKÝ SLOVNÍK

Чешско-русский словарь 235

RUSKO-ČESKÝ SLOVNÍK

Русско-чешский словарь 243

PŘEHLED GRAMMATIKY V TABULKÁCH

Обзор грамматики в таблицах 251

DOPLŇUJÍCÍ CVIČENÍ

Дополнительные упражнения 269

ÚVOD

Učební materiál **Čeština pro rusky mluvící cizince I** je určen cizincům z Ruska, Ukrajiny, Běloruska a dalších států SNS, kteří přijíždějí do České republiky (ČR) a chtějí si osvojit v krátké době češtinu pro základní komunikaci s Čechy v běžných každodenních situacích, zvládnout základy české gramatiky a získat povědomí o sociokulturních zvláštnostech života v ČR, které jsou důležité pro počáteční adaptaci v českém prostředí.

Kniha obsahuje 10 lekcí. Lekce jsou tematicky uspořádány tak, aby reflektovaly reálné situace, v nichž se ocitá cizinec na počátku svého pobytu v cizí zemi. Vzhledem k předpokládaným nízkým znalostem jazyka cílové skupiny, tedy začátečníků, jde o učebnici z větší části dvojjazyčnou. Každá lekce s výjimkou první předkládá jazykový materiál potřebný k řešení dílčích situací souvisejících s tématem lekce.

Úvodní lekce seznamuje v obecné rovině se systémem českého hláskosloví, upozorňuje se v ní na odlišnosti ve výslovnosti některých českých a ruských hlásek. Formou rozmanitých cvičení je pak procvičována především kvantita českých samohlásek, výslovnost českých souhlásek odlišných od ruštiny, nacvičuje se český slovní přízvuk a další specifika fonetiky češtiny, která jsou pro ruské mluvčí obtížná a problematičtější.

Struktura každé lekce s výjimkou první je stejná. V úvodu je vymezen dílčí obsah, potom následuje 7 pododdílů v uvedeném řazení: **I. Frazeologie, II. Dialogy, III. Slovní zásoba, IV. Text, V. Práce s textem, VI. Gramatika, VII. Cvičení.**

Na začátku každé lekce jsou uvedeny frazeologizmy a klišé, které učí zdvořilostní strategii v českém prostředí a jejichž zvládnutí usnadní počáteční komunikaci v cizím prostředí. V dialogích, které následují, se pak fráze procvičují v situacích analogických reálné komunikaci. Slovní zásoba je zařazena mezi dialogickou a textovou část, aby byla lehce dostupná při práci v obou oddílech. Významnou součástí každé lekce jsou texty, které pomáhají aktivizovat novou slovní zásobu a zároveň předávají nové informace o způsobu života v ČR. Oddíl „Gramatika“ obsahuje výklad důležitých mluvnických jevů a pravidel (ve srovnávacím aspektu s ekvivalentními ruskými mluvnickými jevy), která jsou nezbytná pro správné vyjadřování. V závěru každé lekce jsou rozmanitá cvičení a úkoly pro procvičování a kontrolu míry osvojení obsahové náplně každé lekce.

Klíč ke složitějším cvičením, česko-ruský a rusko-český slovník uzavírají celou knihu.

Přehled skloňování podstatných jmen, přídavných jmen, zájmen, číslovek a frekventovaných sloves v tabulkách v závěru učebnice umožní lepší orientaci v systému českého tvarosloví.

Součástí učebnice je **cvičební část**, kterou najdete v závěru knihy a která obsahuje doplňující cvičení pro nácvik problematičtějších jevů české výslovnosti a mluvnice.

Obrázky a fotografie, které tvoří nedílnou součást knihy, slouží jako ilustrační materiál, mohou však být také vhodnou inspirací pro rozvíjení další konverzace.

Doprovodným materiálem knihy je **CD** s fonetickými cvičeními, frazeologizmy, dialogy a poslechovými texty.

ВВЕДЕНИЕ

Учебник «*Čeština pro ruský mluvící cizince I*» («Чешский язык для русскоговорящих иностранцев I») предназначен для русских, украинцев, белорусов и жителей других стран СНГ, которые приезжают в Чешскую Республику и желают в течение довольно короткого времени овладеть основами чешского языка для того чтобы без проблем общаться с чехами в ежедневных жизненных ситуациях, освоить основы чешской грамматики и получить знания о социально-культурной жизни в Чешской Республике, необходимые для адаптации в чешской среде.

Книга включает в себя 10 уроков. Тематическая последовательность уроков отражает реальные ситуации, в которых иностранец находится в начале своего пребывания в чужой стране. Так как предполагается низкий уровень знания языка изучающих, учебник написан на двух языках. Каждый урок, за исключением первого, предлагает языковой материал для решения отдельных ситуаций, которые соответствуют теме урока.

Первый урок знакомит с чешской фонетической системой, внимание в нем обращается на отличия в произношении некоторых чешских букв. Посредством разнообразных упражнений учащиеся учатся произносить чешские гласные и некоторые согласные, отличающиеся от русских. Одновременно они знакомятся с чешским ударением и другими спецификами чешской фонетики, которая для русскоязычных людей очень сложна.

Содержание каждого урока, исключая первый, одинаковое. В начале урока, приводится его содержание, за ним следует 7 разделов: **I. Фразы, II. Диалоги, III. Лексика, IV. Тексты, V. Работа с текстом, VI. Грамматика, VII. Упражнения.**

Фразы, обороты и клише помогают научить стратегиям поведения в чешской среде. Их понимание поможет упростить начальный этап общения в иноязычной среде. В диалогах учащиеся употребляют приведенные фразы в ситуациях, соответствующих реальным. Лексика к уроку находится между разделами «Диалоги» и «Тексты» для облегчения работы со словами в обоих разделах. Тексты являются важной составной частью каждого урока. Они являются не только полезным источником информации о стиле жизни в Чешской Республике, а также непосредственно расширяют словарный запас. Основная цель обучения лексической стороне устной речи – усвоить значения и формы слов, уметь употреблять их в речи и воспринимать их на слух. Грамматическая часть содержит основные правила чешской грамматики в сопоставительном плане с русскими правилами. В конце каждого урока находятся разнообразные упражнения для тренировки и *контроля усвоения материала.*

Ключ к сложным упражнениям, чешско-русский и русско-чешский словари завершают книгу.

Перечень склонений имен существительных, прилагательных, числительных и спряжения глаголов находится в таблицах, которые помогают лучше ориентироваться в системе чешской грамматики.

Книгу завершает раздел, который содержит в себе ряд разнообразных дополнительных фонетических и грамматических **упражнений** для углубления знаний чешского языка.

Картинки и фотографии, которые также являются важной составляющей частью книги, служат иллюстрационным материалом и одновременно могут быть использованы для дальнейшего развития разговорной речи.

Дополнительным материалом к книге служит **аудиозапись** с фонетическими упражнениями, а также текстами, диалогами и фразами, предназначенными к аудированию.

Co je dobré vědět o češtině ještě předtím, než se jí začnete učit?

Что нужно знать о чешском языке прежде, чем начать его изучать?

- **čeština a ruština jsou geneticky příbuzné jazyky, oba patří do skupiny slovanských jazyků;**
чешский и русский языки являются близкородственными, оба относятся к группе славянских языков;
- **čeština však patří do skupiny západoslovanských jazyků, zatím co ruština do skupiny východoslovanských jazyků, proto jsou v mnohém rozdílné;**
s rozdíly v obou jazycích se seznámíte v jednotlivých lekcích;
однако чешский язык относится к западославянской подгруппе, в то время как русский к восточнославянской, поэтому они во многом отличаются;
с отличиями между языками вы познакомитесь в отдельных уроках;
- **Češi užívají latinku s diakritickými znaménky, Rusové azbuku;**
чехи пользуются латинским алфавитом с надстрочными знаками, а русские кириллицей.
- **v češtině je přízvuk dynamický (silový), ale ve srovnání s ruským přízvukem je výrazně slabší; český přízvuk je pevný na první slabice nebo na předložce;**
- в чешском языке ударение динамическое (силовое), но по сравнению с русским значительно более слабое; чешское ударение фиксировано на первом слоге слова или на предлоге;
- **systém samohlásek a souhlásek se obou jazycích v něčem liší – opozice délky samohlásek a specifické české souhlásky – ř, x, q, w, ch;**
системы гласных и согласных в обоих языках несколько отличаются – оппозиция кратких и долгих гласных и специфические согласные – ř, x, q, w, ch [рж, икс, квэ, двойите «в»];

- **čeština i ruština jsou flektivní jazyk, mají komplikovaný systém skloňování a časování; s rozdíly v češtině se seznámíte dále;**
чешский и русский языки являются флективными языками – имеют сложную систему склонений и спряжений; с отличиями чешского языка от русского вы познакомитесь далее;
- **v češtině je 7 pádů u podstatných jmen, zájmen, přídavných jmen – (5. pád – vokativ!);**
в чешском языке имеется 7 падежей у существительных, местоимений, прилагательных – (5 падеж – «звательный»!);
- **v češtině se na rozdíl od ruštiny vyjadřují všechny tvary přítomného času slovesa „BÝT“;**
в чешском языке в отличие от русского выражаются все личные формы глагола «БЫТЬ» в настоящем времени;
- **v češtině se slovesný zápor tvoří připojením zápornky „NE -“ ke slovesům; zápornka se píše se slovesem dohromady!;**
в чешском языке отрицательные формы глаголов образуются путем прибавления частицы «НЕ», которая пишется слитно с глаголом!;
- **v češtině se mnohem méně používají přídavná jména slovesná a přechodníky.**
в чешском языке гораздо менее часто употребляются формы причастий и деепричастий.

VYSLOVUJEME ČESKÁ PÍSMENA, SLABIKY, SLOVA

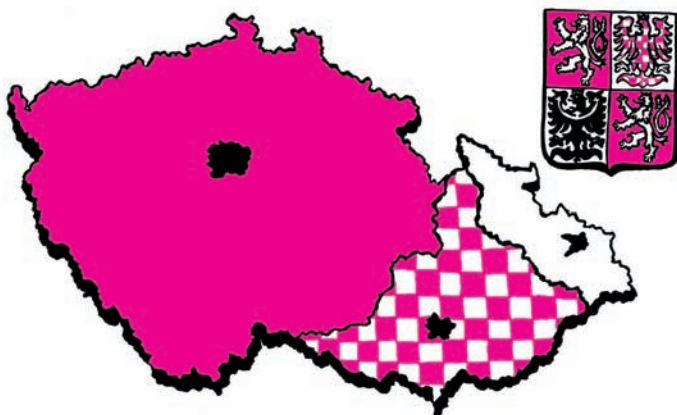
ПРОИЗНОСИМ ЧЕШСКИЕ БУКВЫ, СЛОГИ, СЛОВА

V této lekci se seznámíte

- s českou abecedou,
- s českými hláskami,
- s českými diakritickými znaménky,
- s českými samohláskami a souhláskami,
- s českým přízvukem.

На этом уроке вы познакомитесь

- чешским алфавитом,
- чешскими звуками,
- чешскими диакритическими знаками,
- чешскими гласными и согласными,
- чешским ударением

1. ČESKÁ ABECEDA

ЧЕШСКИЙ АЛФАВИТ

a/á, b, c, č, d, ď, e/é/(ě), f, g, h, ch, i/í, j, k, l, m, n, ň, o/ó, p, q, r, ř, s, š, t, ť, u/ú/ů, v, w, x, y/ý, z, ž.

Tiskací písmena Печатные буквы	Výslovnost (název) písmene Произношение (название) буквы	Tiskací písmena Печатные буквы	Výslovnost (název) písmene Произношение (название) буквы
A a	[á]	Ň ň	[eň]
B b	[bé]	O o	[ó]
C c	[cé]	P p	[pé]
Č č	[čé]	Q q	[kvé]
D d	[dé]	R r	[er]
Ď ď	[dě]	Ř ř	[eř]
E e/ě	[é/jé]	S s	[es]
F f	[ef]	Š š	[eš]
G g	[gé]	T t	[té]
H h	[há]	Ť ť	[tě]
Ch ch	[chá]	U u	[ú]
I i	[í (měkké i)]	V v	[vé]
J j	[jé]	W w	[dvojitě vé]
K k	[ká]	X x	[iks]
L l	[el]	Y y	[ypsilón (tvrdé y)]
M m	[em]	Z z	[zet]
N n	[en]	Ž ž	[žet]

2. ČESKÉ HLÁSKY

ЧЕШСКИЕ ЗВУКИ

V češtině je **42 hlásek**. Dělí se na **samohlásky** (dvojhásky) a **souhlásky**.

В чешском языке 42 звука. Они подразделяются на гласные (дифтонги – сочетание в одном слове двух гласных) и согласные.

3. DIAKRITICKÁ ZNAMÉNKA

ДИАКРИТИЧЕСКИЕ ЗНАКИ

диакритические пометы

Čeština na rozdíl od ruštiny užívá diakritická znaménka (horní znaménka), která dávají písmenu nový zvukový význam, např. *é, ů, ě, č, ř, ž* (v češtině jsou 3 druhy horních znamének).

В чешском языке в отличие от русского употребляются диакритические (надстрочные) знаки, придающие букве новое звуковое значение, например, *é, ů, ě, č, ř, ž* (в чешском языке 3 типа надстрочных знаков).

‘ čárka (образный штрих над буквой, показатель долготы гласных)	á, é, í, ó, ú, ý
° kroužek (кружок, показатель долготы гласного)	ů
ˇ háček (крючок, (показатель мягкости)	ě, č, š, ž, ď, ť, ň, ř

Jsou to znaménka (značky), která označují délku samohlásek, měkkost samohlásky -ě- a některých souhlásek.

Это знаки, обозначающие долготу гласных, мягкость гласного -ě- и некоторых согласных.

‘ čárka	<i>máma, táta, káva, dáva, délka, bílý, jídlo, pití, rohlík, gól, tón, tuberkulóza, úkol, úzký, úsměv, úterý, týden, tlustý, výstava;</i>
° kroužek	<i>dům, stůl, kůň, dvůr, hůl, růže, dvůr, půjdu, tvůj, můj, půl, dolů;</i>
ˇ háček	<i>město, děti, pět, čaj, čas, černý, šest, škola, šofér, večer, ďábel, teď, žena, muž, oheň, Plzeň, dobře, řeka, řídký;</i>

4. ČESKÉ SAMOHLÁSKY A SOUHLÁSKY

ЧЕШСКИЕ ГЛАСНЫЕ И СОГЛАСНЫЕ

A) ČESKÉ SAMOHLÁSKY

ЧЕШСКИЕ ГЛАСНЫЕ

10 samohlásek (krátké a dlouhé)

10 гласных (краткие и долгие)

5 krátkých samohlásek

(5 кратких гласных)

5 dlouhých samohlásek

(5 долгих гласных)

Samohlásky

Гласные

krátké/краткие	A a	E e	I i/y Y	O o	U u
dlouhé/долгие	Á á	Ě ě	Í í/ý Y	Ó ó	Ů ů/ů

Délka samohlásek

Долгота гласных

- **se označuje 2 znaménky:** čárkou a kroužkem, ´ čárka, ° kroužek
обозначается при помощи двух надстрочных знаков,
- **výslovnost dlouhých samohlásek je asi DVAKRÁT delší než krátkých,**
произношение длинных гласных приблизительно **вдвое дольше кратких,**
- **délka samohlásek NENÍ totožná s přízvukem a často se s ním neshoduje.**
долгота гласного не связана с ударением и часто не совпадает с ним.
- **Ú/ú dlouhé se píše JEN NA ZAČÁTKU slova nebo po PŘEDPONÁCH.**
Ú/ú долгое пишется ТОЛЬКО в начале слова или после приставок.
úspěch – успех, bezúročný – беспроцентный, neúspěšný – неуспешный
- **ů dlouhé se píše UPROSTŘED nebo na KONCI slova, někdy umístění samohlásky ů odpovídá umístění ruského о**
ů долгое пишется в середине или в конце слова; произношение иногда соответствует русскому о.
stůl – стол, dům – дом, průmysl – промышленность, můj – мой, tvůj – твой;

POZOR! Внимание!**V češtině jinak! В чешском языке иначе!**

Délka samohlásek má často významotvorný charakter, tzn. že v závislosti na délce samohlásky se mění význam slova nebo jeho tvar (viz tabulka).

Долгота гласных часто носит смысловозначительный характер, т.е., в зависимости от долготы меняется значение слова или его форма (см. таблицу).

<u>my</u> ji	я мою	my <u>í</u>	они моют
pi <u>í</u>	я пью	pi <u>í</u>	они пьют
pa <u>s</u>	паспорт	pa <u>s</u>	пояс
lo <u>ž</u> e	постель	lo <u>ž</u> e	ложа (в театре)
ra <u>d</u> a	совет	ra <u>d</u> a	она рада
by <u>t</u>	квартира	by <u>t</u>	быть
dra <u>h</u> á	дорогая	dra <u>h</u> a	дорога
da <u>l</u>	он дал	da <u>l</u>	даль, дальше
dě <u>l</u> a	пушки	dě <u>l</u> a	он, она, оно делает
ž <u>i</u> la	она жила	ž <u>i</u> la	жила

POZOR!

Внимание!

ROZDÍL VE VÝSLOVNOSTI ČESKÉ SAMOHLÁSKY

Разница в произношении чешского и русского гласного

E e/Ě ě!

E e [e] v ruštině odpovídá samohláska Э э [e]

в русском языке отвечает гласный

<i>deset</i>	[дэсэт]	десять
<i>den</i>	[дэн]	день
<i>med</i>	[мэд]	мед
<i>ten</i>	[тэн]	этот
<i>Evropa</i>	[Эвропа]	Европа
<i>euro</i>	[эуро]	евро

Ě ě [je] v ruštině odpovídá samohláska Е е [je]

в русском языке отвечает гласный

<i>pět</i>	[пет]	пять
<i>běhat</i>	[бегат]	бегать
<i>Věra</i>	[Вера]	Вера
<i>květ</i>	[цвет]	цвет

ě se píše pouze po souhláskách d, t, n, b, p, v, f, m

пишется только после согласных

dě, tě, ně, bě, př, vě, fě, mě
[дѣ, тѣ, нѣ, бѣ, прѣ, вѣ, фѣ, мѣ]

Výslovnost těchto slabik je měkká; na rozdíl od tvrdé výslovnosti slabik bez ˇ háčku.

Произношение этих слогов мягкое, в отличие от твердого произношения слогов без ˇ „háčku“ (крючка).

de, te, ne, be, pe, fe, me
[дэ, тэ, нэ, бэ, пэ, фэ, мэ]

ě se NEPÍŠE po souhláskách g, h, ch, k, r, ř, c, č, z, ž, s, š, j

Písmeno ě odpovídá tedy ruskému e. Ve spojení s d, t, n (dě, tě, ně) změkčuje předchozí souhlásku.

Буква ě соответствует русскому e. В сочетании с d, t, n (dě, tě, ně) указывает на мягкость предшествующего согласного.

děda, tě, těsto, [дедушка, тебя, тесто]
někdo, něco [кто-то, что-то]

Ve spojení s retnými souhláskami *b, p, v, f* (bě, př, vě, fě) se vyslovuje jako ruské slabiky [бве], [пве], [вве], [фве].

В сочетании с губными согласными *b, p, v, f* (бѣ, прѣ, вѣ, фѣ) произносится как русские сочетания [бве], [пве], [вве], [фве].

oběd, zpěv, běhat

[обед, пение, бегать]

květ, pět

[цвет, пять]

Ve spojení se souhláskou *m* (mě) se vyslovuje jako ruské [мне].

В сочетании с согласным *m* (мѣ) произносится как [мнѣ] (русское [мне]).

město, mě

[мнесто] город, меня [мне]

měsíc, země

[мнесиц] месяц, [земне] страна

Střídání samohlásek

Чередование гласных звуков

Charakteristické je pro češtinu *střídání krátkých a dlouhých souhlásek ve stejných slovech*, např. *á/a, e/é, í/i, ý/y, ú/u*.

Характерным явлением чешского языка является чередование кратких и долгих гласных в тех же словах, напр. *á/a, e/é, í/i, ý/y, ú/u*.

dát – dal

дать – дал

pít – pil

пить – пил

být – byl

быть – был

nést – nesl

нести – нес

V některých slovech se střídají různé samohlásky, jako *ou/u; í/e, ě; ů/o; í, ý/i, y*.

Но есть слова, где чередуются разные по качеству звуки, напр., *ou/u, í/e, ě, ů/o, í, ý/i, y*.

říčka – řeka

речка – река

kousek – kus

кусочек – кусок

dům – doma

дом – дома

B) 3 DIFTONGY (dvojhlásky)

3 ДИФТОНГА

Dvojhlásky	ou	au	eu
Дифтонги	[ou]	[au]	[эу]

- Diftongy se vyslovují *dohromady*, obě samohlásky tvoří jednu slabiku, druhá část diftongu je polohláska.

Гласные, входящие в состав дифтонга, произносятся слитно и образуют один слог, вторая часть дифтонга – полугласный звук.

automobil – автомобиль, *dlouhý* – долгий, *eukalypt* – эвкалипт

autor – автор, *soused* – сосед, *pseudonym* – псевдоним, *euro* – евро

C) ČESKÉ SOUHLÁSKY

ЧЕШСКИЕ СОГЛАСНЫЕ

27 souhlásek

27 согласных

tvrdé	měkké	obojetné	znělé	neznělé
твердые	мягкие	двойственные	звонкие	глухие

Souhlásky	B b,	C/Č, c/č	D/Ď, d/ď	F f	G g	H h	Ch ch
Согласные	J j	K k	L l	M m		N/Ň n/ň	
	P p	Q q	R r	Ř ř		S/Š, s/š	
	T/Ě, t/ě	V v	W w	X x		Z/Ž, z/ž	

tvrdé	h, ch, k, r, d, t, n, g	твердые	[г-х, х, к, р, д, т, н, г]
měkké	ž, š, č, ř, c, j, ě, ě, ň	мягкие	[ж, ш, ч, рж, ц, й, де, те, не]
obojetné	b, f, l, m, p, s, v, z	двойственные	[б, ф, л, м, п, с, в, з]
znělé	b, d, ě, g, h, v, z, ž	звонкие	[б, д, де, г, х-г, в, з, ж]
neznělé	p, t, ě, k, ch, f, s, š	глухие	[п, т, те, к, х, ф, с, ш]

- Po souhláskách **h, ch, k, r, d, t, n, g** se píše **y**, výslovnost slabiky je tvrdá.
После согласных **[h, x, k, p, ě, m, n, z]** пишется **y**, (так наз. твердое y)
произношение слога твердое.

nohy – ноги, Čechy – чехи, kyselý – кисловатый, ryba – рыба, dým – дым,
týden – неделя, nyní – теперь

jen ve slovech cizího původu se po **h, g, ch, r** se píše **i**.

только в словах иностранного происхождения после **h, g, ch, r** пишется **i** (так наз. мягкое i).

historik – историк, chirurg – хирург, gigant – гигант, riziko – риск

- Po souhláskách **ž, š, č, ř, c, j, ě, ě, ň** se píše **i**.
После согласных **[ж, ш, ч, рж, ц, й, де, те, не]** пишется **i**. (так наз. мягкое i)
cizí – чужой, čistota – чистота, život – жизнь, šil – шил, tři – три, jiskra – искра

Písmena **š** a **ž** se vyslovují v češtině výrazně měkčeji než v ruštině.

Звуки **š** [ш] и **ž** [ж] произносятся в чешском языке значительно мягче, чем русские.

šit – шить, šaty – одежда, pošta – почта, žlutý – желтый

Písmeno **č** je také měkké, ale vyslovuje se o něco tvrději než **ч** v ruštině.

Звук **č** тоже мягкий, но произносится немного тверже, чем в русском языке **ч**.

čepice – шапка, Čech – чех, často – часто

Písmeno **c** se vyslovuje stejně jako ruské **ц**.

Звук *c* соответствует по произношению русскому **ц**.

cena – цена, *cirkus* – цирк, *cizí* – чужой, *inostranný*

Písmeno **j** se vyslovuje na konci a uprostřed slova stejně jako ruské **й**.

Звук *j* произносится в конце слова и в середине слова как русский звук **й**.

čaj – чай, *pokoj* – комната, *můj* – мой, *dejte* – дайте, *tvůj* – твой, *kraj* – край

POZOR!

Внимание!

Na začátku slova před souhláskou se **j** často nevyslovuje (zejména v hovorové češtině).

В начале слова перед согласными *j* часто не произносится (в особенности в разговорном языке).

<i>jsem</i>	<i>jsi</i>	<i>jsou</i>	<i>jdu</i>	<i>jdeš</i>	<i>jdou</i>	<i>jméno</i>
[sem]	[si]	[sou]	[du]	[deš]	[dou]	[méno]

Slabiky **ja, je, ji, jo, ju** se vyslovují jako ruské [йа, [йэ], [йи], [йо], [йу].

Слоги *ja, je, ji, jo, ju* произносятся так же, как русские [йа, [йэ], [йи], [йо], [йу].

- Po souhláskách **d, t, ň** se píše **i**,

háček se však u souhlásek **nepíše**, výslovnost slabiky **zůstává měkká**.

После согласных **d, t, ň** пишется **i**, но знак мягкости – „háček“ – у согласных уже не обозначается, произношение слога остается мягким.

<i>děti</i> – дети,	<i>dítě</i> – дитя, ребенок,	<i>tisíc</i> – тысяча,	<i>nikdo</i> – никто
[detu]	[dite]	[тисииц]	[никдо]

- Po souhláskách **b, f, l, m, p, s, v, z** se píše **i** nebo **y**.

После согласных **b, f, l, m, p, s, v, z** пишется **i** или **y**.

(обычно в соответствии с русским языком, хотя произносится только) одно нейтральное [i].

byl – бил, *list* – лыко, *myš* – мышь, *pivo* – пиво, *syn* – сын, *silný*, *vysoko* – ровина, *zima* – язык;

(был – бил, лист – лыко, мышь – милый, пиво – мешок, сын – сильный,

vysoce – равнина, *zima* – язык):

VYJMENOVANÁ SLOVA

СЛОВАРНЫЕ СЛОВА В ЧЕШСКОМ ЯЗЫКЕ

Jsou to slova domácího původu, v jejichž kořenech (výjimečně i v příponě: *brzy, slepýš, kopyto*) se **vždy píše po obojetných souhláskách y/ý**. Toto y/ý píšeme rovněž ve slovech od vyjmenovaných slov odvozených nebo s nimi příbuzných.

Hlávka **f** se v domácích českých slovech vyskytuje zcela výjimečně, převážně v citoslovcích a v některých slovesech, jako např. *doufat, foukat, zoufat* aj. Tradičně je však jmenována mezi obojetnými souhláskami. V domácích slovech se po **f nepíše tvrdé y/ý**.

Таким образом обозначаются в чешском языке группы слов отечественного происхождения, в корнях которых (также в производных словах того же корня или родственных словах) пишется после двойственных согласных всегда твердое **y/ý** (ы).

Согласный **f** в словах отечественного происхождения появляется исключительно, преимущественно в междометиях и некоторых глаголах, как напр. *doufat, foukat, zoufat* – *надеяться, дуть, отчаиваться* и др. Традиционно **f** приводится в группе двойственных слов. В словах отечественного происхождения после **f** не пишется твердое **y/ý** (ы).

Правописание этих слов объяснить очень сложно, или невозможно, их нужно просто запомнить. Надо сказать, что дети в чешских школах обязательно учат эти слова наизусть.

B	by, byt, bydlet, obyvatel, byt, příbytek, nábytek, dobytek, obyčej, bystrý, bylina, kobyla, býk, babyka
L	slyšet, mlýn, blýskat se, polykat, plynout, plýtvat, vzlykat, lysý, lýko, lýtko, lyže, pelyněk, plyš
M	my, mýt, myslet/myslit, mýlit se, hmyz, myš, hlemýžď, mýtit, zamykat, smýkat, dmýchat, chmýří, nachomýtnout se, Litomyšl
P	pýcha, pytel, pysk, netopýr, slepýš, pyl, kopyto, klopýtat, třpytit se, zpytovat, pykat, pýr, pýřit se, čepýřit se
S	syn, sytý, sýr, syrový, sychravý, usychat, sýkora, sýček, sysel, syčet, sypat
V	vy, vykat, vysoký, výt, výskat, zvykat, žvýkat, vydra, výr, vyžle, povyk, výheň
Z	brzy, jazyk, nazývat (se), Ruzyně

- V přejatých slovech se po souhláskách **h, ch, k, r** píše **i** nebo **y**,

В заимствованных словах после согласных **h, ch, k, r** пишется **i** или **y**.

historie – hymna, Achilles – brachylogie, kino – kytara, krize – rytmus

POZOR! Внимание!**V češtině jinak! В чешском языке иначе!**

- Slabikotvorné souhlásky *r R, l L***

Слогообразующие согласные *r R, l L*

V češtině mohou být souhlásky *r R, l L* základem slabiky, mají slabikotvornou funkci a vyslovují se výrazně a dlouze. V ruštině odpovídá slabikotvornému *r R, l L* tzv. plnohlási *-ep-, -op-, -ol-/ -po-, -lo-, -pe-, -le-* mezi souhláskami.

V чешском языке согласные *r R, l L – p, P, л, Л* могут быть основой слога, т. е. могут выполнять слогообразующую функцию. В этом случае они произносятся с участием голоса и длятся дольше. В русском языке слогообразующим согласным *r R, l L* часто соответствуют сочетания *-ep-, -op-, -ol-/ -po-, -lo-, -pe-, -le-* между согласными:

<i>vítr</i>	<i>krtek</i>	<i>bratr</i>	<i>prst</i>	<i>krk</i>	<i>kufř</i>
<i>ветер</i>	<i>крот</i>	<i>брат</i>	<i>палец</i>	<i>горло</i>	<i>чемодан</i>
<i>vlna</i>	<i>vlk</i>	<i>slza</i>		<i>VI-tava</i>	<i>Br-no</i>
<i>волна</i>	<i>волк</i>	<i>слеза</i>		<i>Влтава</i>	<i>Брно</i>

Přečtěte!**Прочитайте!**

Bratr nesl plný kufř.

Strč prst skrz krk.

Pštros s pštroscí a pštrosácaty šli do pštrosáčárny.

Řehoř Řehořovič řeže řeřichu.

- Spodoba znělosti (asimilace)**

Уподобление звонкости (ассимиляция)

Podobně jako v ruštině existuje v češtině *spodoba znělosti* (vlivem neznělosti a znělosti některých souhlásek).

Как и в русском языке в чешском существует уподобление звонкости согласных (оглушение и озвончение).

Výslovnost znělých a neznělých souhlásek se ve skupině souhlásek řídí výslovností poslední souhlásky.

Произношение звонких и глухих согласных подвергается произношению последнего согласного.

Na konci slova a před neznělými souhláskami se obvykle *znělé* souhlásky vyslovují *nezněle*, zatímco *neznělé* souhlásky před znělými se vyslovují *zněle*.

В конце слова и перед глухими согласными звонкие обычно оглушаются. На месте глухих согласных перед звонкими произносятся соответствующие звонкие:

b → [p]	zub	[zup]
d → [t]	had	[hat]
ď → [tʃ]	jeď	[jetʃ]
g → [k]	grog	[grok]
h → [ch]	sníh	[sních]
v → [f]	kov	[kof]
z → [s]	obraz	[obras]
ž → [ʃ]	muž	[muš]

<i>prosba</i> [prozba]	<i>просьба</i>
<i>krev</i> [kref]	<i>кровь</i>
<i>muž</i> [muš]	<i>мужчина</i>
<i>trh</i> [trch]	<i>рынок</i>
<i>odpoledne</i> [otpoledne]	<i>после обеда</i>
<i>přestávka</i> [přestáfka]	<i>перерыв, перемена</i>

POZOR! Внимание!

V češtině jinak! В чешском языке иначе!

Na rozdíl od ruštiny dochází k asimilaci také u znělé předložky, pokud následuje slovo začínající na samohlásku. Je to způsobeno předělem mezi předložkou vyjádřenou jednou souhláskou a slovem začínajícím na samohlásku (ráz).

В отличие от русского языка звонкие согласные оглушаются также в конце предлогов, когда они употребляются перед словами, начинающимися с гласного. Это связано с небольшой паузой между предлогом и словом, начинающимся на гласный.

z úst [s úst], *v okně* [f okne]

POZOR! Внимание!

V češtině jinak! В чешском языке иначе!

• **Střídání souhlásek**

Чередование согласных звуков

Probíhá hlavně při tvoření 3. a 6. pádu jednotného čísla podstatných jmen rodu ženského a 1. pádu množného čísla podstatných a přídavných jmen rodu mužského.

Происходит главным образом при образовании дат. и предл. падежей ед. ч. существительных женского рода и им. падежа мн. ч. существительных и прилагательных мужского рода.

Nejrozšířenější je následující střídání souhlásek:

Наиболее распространенные чередования следующие:

k/c, h/z, g/z, ch/š, r/ř, t/c, d, z, s/š, z/ž, ck/čt, sk/št, sl/šl.

<i>kniha</i> – knize	книга – книге
<i>ruka</i> – ruce	рука – руке
<i>Olga</i> – Olze	Ольга – (об) Ольге
<i>bratr</i> – bratři	брат – братья
<i>hoch</i> – hoši	мальчик – мальчики
<i>Praha</i> – v Praze	Прага – в Праге
<i>vrátit</i> – vracet	вернуть – возвращать
<i>psát</i> – píše	писать – пишу
<i>mazat</i> – mažu	мазать – мажу
<i>ruský</i> – ruští	русский – русские

POZOR! Внимание!

V češtině jinak! В чешском языке иначе!

- V češtině je infinitiv sloves zakončen tvrdou souhláskou - **t**.

В чешском языке инфинитив (неопределенная форма глагола) заканчивается на твердое – **t**.

dělat – делат**ь**, *jezdit* – ездит**ь**, *číst* – читат**ь** *zajímat se* – занимат**ься**

POZOR! Внимание!

V češtině jinak! В чешском языке иначе!

D) Souhlásky, které v ruštině NEJSOU:

Согласные, которых в русском языке НЕТ:

h H	q Q	ř Ř	w W	x X
[x или ɣ]	[kve]	[рж]	[dvojitě v]	[икс]
<i>hodný, haló</i>	<i>Quebec</i>	<i>řera,</i>	<i>kiwi</i>	<i>taxi</i>
[ходны], [хало]	[Квебек]	[ржена],	[киви]	[такси]

5. ČESKÝ PŘÍZVUK

ЧЕШСКОЕ УДАРЕНИЕ

POZOR! Внимание!**V češtině jinak! В чешском языке иначе!**

V češtině je přízvuk:

В чешском языке ударение:

- **STÁLÝ** – přízvukná je vždy **PRVNÍ slabika** nebo **PŘEDLOŽKA**.
Постоянное – всегда падает на первый слог или на предлог.
- Přízvuk v češtině na rozdíl od ruštiny neovlivňuje **VÝSLOVNOST SAMOHLÁSEK o, e** jako v ruštině!
Ударение в чешском языке, в отличие от русского, **не оказывает влияния** на произношение гласных **o, e**, как и на русском языке!

CVIČENÍ

УПРАЖНЕНИЯ

A. Diakritická znaménka

‘.°.ˇ

Диакритические знаки

1. Přečtěte a srovnajte výslovnost.

Прочитайте и сравните произношение.

<i>úroveň</i>	уровень	<i>úsilí</i>	усилие	<i>úzký</i>	узкий
<i>úspěch</i>	успех	<i>ústní</i>	устный		

POZOR! Внимание!**V češtině jinak! В чешском языке иначе!**

<i>múza</i>	муза	<i>túra</i>	тур, путешествие	<i>kúra</i>	лечение
<i>vůle</i>	воля	<i>můstek</i>	мостик	<i>kůže</i>	кожа
<i>nůž</i>	нож	<i>může</i>	может	<i>sůl</i>	соль
<i>nůžky</i>	ножницы	<i>půlnoc</i>	полночь	<i>půjdu</i>	я пойду
<i>můj</i>	мой	<i>růst</i>	рост	<i>domů</i>	домой
<i>tvůj</i>	твой	<i>růže</i>	роза		
<i>středa</i>	среда	<i>teď</i>	теперь	<i>šampon</i>	шампунь
<i>přímo</i>	прямо	<i>promiň</i>	извини	<i>čajník</i>	чайник
<i>vždyť</i>	ведь				

ě [je] *běhat* – бегать, *Bělorusko* – Белоруссия, *děti* – дети, *stěna* – стена;
dědeček – дедушка;
dělat – делать, *něha* – нежность, *několik* – несколько, *němcký* – немецкий;
pěšky – пешком, *mě* – меня, *měkký* – мягкий, *měsíc* – месяц, *větev* – ветка;
pondělí – понедельник.

B. Délka samohlásek á, é, ó, í/ý Долгота гласных

2. Přečtěte a srovnajte výslovnost.

Прочитайте и сравните произношение.

a – á *román* – роман, *tabák* – табак, *rukáv* – рукав, *ráno* – рано;
e – é *den* – день, *deset* – десять, *méně* – меньше, *léto* – лето;
o – ó *potom* – потом, *okno* – окно, *móda* – мода, *gól* – шайба;
i/y – í/ý *píl* – пил, *tícho* – тихо, *vidět* – видеть, *nítka* – нитка;
pít – пить, *zítra* – завтра, *včerejší* – вчерашний;
dobrý – добрый, *veselý* – веселый, *mladý* – молодой.

C. Diftongy ou, au, eu Дифтонги

3. Přečtěte a srovnajte výslovnost.

Прочитайте и сравните произношение.

moucha – муха, *pavouk* – паук, *louka* – луг, *knihou* – книгой, *hloupy* – глупый;
autobiografie – автобиография, *automatika* – автоматика, *automobil* – автомобиль,
audio – аудио, *audit* – аудит, *aukce* – аукцион,
euro – евро.

D. Souhlásky, které v ruštině nejsou h Н, ř Ř, x X.

Согласные, которых в русском языке НЕТ.

4. Přečtěte a srovnajte výslovnost.

Прочитайте и сравните произношение.

h *hory* – горы, *hoří* – горит, *hala* – холл, *haló* – алло, *hamburger* – гамбургер,
hektar – гектар;
historický – исторический, *hlad* – голод, *hlas* – голос, *hlava* – голова, *hlavní* – главный.

ř řada – ряд, řeč – речь, řešit – решить, dveře – дверь, moře – море, tři – три;
x xerox – ксерокс, fax – факс, text – текст, Xenie – Ксения, xylofon – ксилофон;

5. Čtěte a pokuste se přeložit do ruštiny.

Прочитайте и попробуйте перевести на русский язык.

adresa, adaptace, administrátor, advokát, agentura, byznys, člověk, ekonomie, ekonom, export, fax, import, inženýr, kolega, konkurence, konkurz, krize, manažer, marketing, milionář, mobil, monitor, muž, optimista, organizace, partner, prezident, profesor, soused, telefon.

6. Čtěte, doplňte délku samohlásek a pokuste se slova přeložit do ruštiny.

Прочитайте, дополните долготу гласных и попробуйте перевести слова на русский язык.

rano, mala, kavarna, mama, mava, pan, pana, znamka, hladova;
bily, žily, žizeň, vino, lžice, mili, prosim;
lepe, dele, šef;
pěkny, těžky, zpěvak, obědvam, naměsti, usměv, měsíc;
gol, balon, citron¹;
hul, kuň, kuže, pujdu, domu, ukol, lhuta, stul, unor, unava.

7. Čtěte slova a doplňujte diakritiku.

Прочитайте и дополните знаки диакритики.

mama – kava – darek – maslo – salam – ram – hrač;
vaza – nahoda – pekarna – zastavka – cekarna – jist;
dava – poda – place – skace – obratil – natahl – mas;
vyhral – zpiva – dlouha – malo – mesic – tezký;
mleko – chleb – delka – levy – namesti – ridky;
ukol – sul – stul – ucast – hul – usmev – dolu;
jidlo – lzice – budik – popelnik – zizen – horcice;
stoji – lezi – sedi – hori – sviti – troubi – nevadi;
jime – libi – dovoli – koupi – tika – pisete – prijemny;
odvazny – globalni – jizdenka – orisek – pavilon – pece
tyden – ryma – vylet – chytry – hodny – tydenni – peniz;

¹ U těchto výrazů lze užívat ó i o

hrebík – uvari – pritel – nadrazi – drevený – kristal;
 dobra omacka – cervena ruze – nova knizka – muj kabat;
 zajimava prihoda – barevny obrazek – slany rohlik – chleb s maslem – letadlo odleta/
 prileta.

8. Čtete a pokuste se přeložit slova do ruštiny.

Прочитайте и попробуйте перевести слова на русский язык.

Čech, Češka, český, čaj, čas, část, čepice, černý, čistý, číst, člen, čtyři;
 hlas, hladký, horký, hrom, hřmít, hrnek, hlava, husa, Holandsko;
 chtít, chci, chodit, chytrý, chyba, chytit, chata, chalupa, Chorvatsko;
 jablko, jednoduchý, jed, jet, jedu, jen, jahoda, jezero, jedle, Japonsko, jelen, jíst;
 lampa, laser, ledový, legitimace, lehký, lék, les, lesní, let, lež, Lotyšsko, Litevsko;
 přemýšlet, přijít, přijíždět, příjmení, příjemný, příklad, řada, řeč, Řecko, Řím;
 křik, křižovatka, nahoře, přítel, přestávka, řeka, skříň, středa, talíř, třída, vpředu;
 šance, šek, šeptat, šest, šířka, šít, šířka, škola, štěstí, šťastný, Švédsko, Švýcarsko.

9. Napište česky svoje jméno a příjmení.

Напишите по-чешски свое имя, отчество и фамилию.

.....

Napište česky svoji adresu.

Напишите по-чешски свой адрес.

.....

10. Napište tiskací písmena psacími.

Напишите печатные буквы письменными.

i		č		str	
	e	g		skř	
P			y	kra	
	F		š	vst	
d		f		zdr	
b			ch	spl	
	r		j	smo	
K		M		sta	
	k	n		slo	

11. Přečtěte slova a dbejte na správnou výslovnost (spodoba znělosti).

Прочитайте слова, обращая внимание на правильное произношение (ассимиляция).

rád, lávka, polévka, dívka, procházka, kamarádka, tužka, prohlídka.

12. Podtrhněte slovo, které je vhodné k doplnění věty. Použijte svůj česko-ruský slovník.

Подчеркните подходящее по значению слово. Используйте ваш чешско-русский словарь.

Ta houba je (jedla – jedlá). Věra (jedla – jedlá) polévku. V pokoji je málo (světlá – světla). (Světlá – Světla) barva se mi líbí. Sedněte si ke (stolu – stolů). V jídelně je hodně (stolu – stolů). Ta taška je (dráha – drahá). Hráči zvítězili po velikém (boji – bojí). Bolí mě (pata – pátá). (Spala – Spála) je nakažlivá nemoc. Přijedeme k vám na začátku (leta – létá – léta). Letadlo tam (leta – létá – léta) pravidelně v sobotu. Babička (žíla – žila) na Moravě. Vaše (žíla – žila) je pevná.

JAK SE ČEŠI ZDRAVÍ, PŘEDSTAVUJÍ, OSLOVUJÍ?

КАК ЧЕХИ ЗДОРОВАЮТСЯ, ПРЕДСТАВЛЯЮТСЯ, ОБРАЩАЮТСЯ ДРУГ К ДРУГУ?

V této lekci se naučíte

- fráze potřebné pro zdravení, představování,
- zkratky titulů, tituly,
- koncovky titulů a profesí ženského rodu,
- koncovky ženských příjmení,
- informační nápisy,
- názvy států, jejich obyvatel, národností.

На этом уроке вы познакомитесь

- с необходимыми фразами для приветствия, представления,
- с сокращениями званий, званиями,
- с окончаниями званий и профессий женского рода,
- с окончаниями женских фамилий,
- с информационными надписями,
- с названиями государств, их жителей, национальностей.

V této lekci najdete

- přehled podstatných jmen,
- názvy českých pádů,
- koncovky 1., 4. a 5. pádu podst. jm. jedn. č.,
- přehled přídavných jmen,
- česká zájmena osobní, přivlastňovací, tázací,
- přehled českých sloves,
- časování slovesa „BÝT“.

На этом уроке вы найдете

- обзор имен существительных,
- названия чешских падежей,
- окончания именительного, винительного и «звательного» падежей имен сущ. ед. ч.,
- обзор имен прилагательных,
- чешские местоимения личные, притяжательные, вопросительные,
- обзор чешских глаголов,
- спряжение глагола «БЫТЬ».

I. FRAZELOGIE

Фразеология

002_I.2_Fr

Pozdravy (přivítání, loučení)

Dobrý den!
 Dobré ráno!
 Dobrý večer!
 Dobrou noc!
 Šťastnou cestu!
 Ahoj! (při příchodu i odchodu)
 Na shledanou!
 Ahoj! (při příchodu i odchodu)
 Tak zítra!
 Mějte se dobře!
 Buď/te zdrav/i/!
 Vítám/e vás/Vás!

Představování

Jak se jmenujete/jmenuješ?
 Jmenuji/u se Pavel Novák.
 Kdo jste?
 Jsem Pavel Novák.
 Těší mě!
 Rád vás poznávám.
 Jste/jsi student/ka?
 Ano/ne.
 Jste/jsi Čech/Češka?
 Ano, jsem Čech. Ne, nejsem Čech, jsem Rus,
 Ukrajinec, Bělorus.

Приветы (формы приветствия, прощания)

Здравствуй (те)!
 Доброе утро!
 Добрый вечер!
 Спокойной ночи!
 Счастливого пути!
 Привет!
 До свидания!
 Пока!
 До завтра!
 Всего хорошего! Всего доброго!
 Будь/те здоров/ы/!
 Добро пожаловать!

Представление

Как вас/тебя зовут?
 Меня зовут Павел Новак.
 Кто Вы?
 Я Павел Новак.
 Очень приятно!
 Рад Вас видеть.
 Вы/ты студент/ка?
 Да. /Нет.
 Вы/ты чех/чешка?
 Да, я чех. Нет, я не чех, я русский,
 украинец, белорус.